

Agatha
Christie

AGATHA CHRISTIE MALLOWAN

ΕΛΑ, ΠΕΣ ΜΟΥ ΠΩΣ ΖΕΙΣ

Αναμνήσεις από τις αρχαιολογικές αποστολές στη Μέση Ανατολή

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: Έλα, πες μου πώς ζεις
ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: Come, tell me how you live
Από τις Εκδόσεις HarperCollins Publishers, Λονδίνο 2015
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Agatha Christie Mallowan
ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: Αναστασία Δεληγιάννη
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Κυριακή Κάσση
ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Σπυριδούλα Βονίτση

© 1946 John Mallowan and Peter Mallowan. All rights reserved.
AGATHA CHRISTIE, the Agatha Christie Signature and the AC Monogram Logo
are registered trade marks of Agatha Christie Limited in the UK and elsewhere.
All rights reserved.

© Εξωφύλλου: HarperCollins Publishers Ltd.

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2022

Πρώτη έκδοση: Εκδόσεις Λιβάνη, με τον τίτλο «Σελίδες αυτοβιογραφίας»
Δεύτερη έκδοση: Εκδόσεις Λυχνάρι, με τον τίτλο «Περιπέτειες στη Συρία»
Τρίτη έκδοση: Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, Ιούνιος 2022

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-4153-5

Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-4154-2

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτί.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Από το 1979

Έδρα:

Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση

Βιβλιοπωλείο:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα

Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Publishers since 1979

Head Office:

121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Bookstore:

13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550

e-mail: info@psychogios.gr

www.psychogios.gr • <http://blog.psychogios.gr>

© 1946 John Mallowan and Peter Mallowan. All rights reserved. / ©

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2022

Agatha
Christie

AGATHA CHRISTIE MALLOWAN

ΕΛΑ, ΠΕΣ ΜΟΥ ΠΩΣ ΖΕΙΣ

Εισαγωγή: Τζακέτα Χοκς

Μετάφραση: Αναστασία Δεληγιάννη

ΕΡΓΑ ΤΗΣ ΑΓΚΑΘΑ ΚΡΙΣΤΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

Η μυστηριώδης υπόθεση στο Στάιζ	Γιατί δε φώναξαν την Έβανς;	Ο θάνατος έβαλε τελεία
Πέντε μικρά γουρουνάκια	Το μυστήριο του Λίστερντεϊλ	Ο μυστηριώδης κύριος Κουίν
Φόνοι με αλφαριθμητική σειρά	Σιωπηλός μάρτυρας	Ο Πάρκερ Πάιν ερευνά
Έγκλημα στο Οριάν Εξπρές	Έγκλημα στον Νείλο	Θάνατος στα σύννεφα
Ο Πουαρό ερευνά	Μυστήριο στην Καραϊβική	Νέμεση
Φόνος στο πρεσβυτήριο	Η ξεχασμένη δολοφονία	Οι τελευταίες υποθέσεις της Μις Μαργλ
Το πτώμα στη βιβλιοθήκη	Ο φόνος είναι εύκολος	Εγκλήματα στην καρδιά του χειμώνα
Και δεν έμεινε κανένας	Η εξαφάνιση της γηραιάς κυρίας	Εγκλήματα στην καρδιά του καλοκαιριού
Δέκα ύποπτοι για φόνο	Ο Ωχρός Ίππος	Έλα, πες μου πώς ζεις Μετά την κηδεία
Μια αυτοβιογραφία	Το μυστήριο του Σίταφορντ	Ραντεβού με τον θάνατο
Έγκλημα στο γκολφ	Ο θάνατος του λόρδου Έιζχουερ	Καφές σκέτος
Η δολοφονία του Ρότζερ Άκροϊντ	Με ανοιχτά χαρτιά	Θλιμμένο κυπαρίσσι
Οι Μεγάλοι Τέσσερις	Η περιπέτεια της χριστουγεννιάτικης πουτίγκας	Άγνωστος προορισμός
Θανάσιμος κίνδυνος	Το τρένο των 16.50	Μικρές ιστορίες μυστηρίου
Οι πρώτες υποθέσεις του Πουαρό	Τα δεκατρία προβλήματα	Αφρώδες κυάνιο
Η φαρμακερή πένα	Συνέταιροι στο έγκλημα	Ο ιστός της αράχνης
Πρόσκληση σε φόνο	Ατέλειωτη νύχτα	
Ο μυστικός αντίπαλος	Επιβάτης για Φρανκφούρτη	
Η δοκιμασία της αθωότητας	Ο άντρας με το καφέ κοστούμι	
Το μυστικό του Τσίμνεις	Προς το μηδέν	
Φόνος στη Μεσοποταμία	Γάτα ανάμεσα σε περιστέρια	
Το μυστήριο του Μπλε Τρένου	Ο γρίφος του παπουτσιού με την αγκράφα	
Τα Χριστούγεννα του Ηρακλή Πουαρό	Στην πλημμυρίδα της ζωής	
Τραγωδία σε τρεις πράξεις	Τα ρολόγια	
Οι άθλοι του Ηρακλή	Ξενοδοχείο Μπέρτραμ	
Σίκαλη στην τσέπη	Το τέχνασμα με τον καθρέφτη	
Ο καθρέφτης ράγισε	Η Πύλη του Πεπρωμένου	
Ν ή Μ;		
Το μυστήριο των εφτά ρολογιών		

*Στον σύζυγό μου, Μαξ Μάλοουαν·
στον συνταγματάρχη, τον Μπαμπς,
τον Μακ και τον Γκίλφορντ,
αυτό το δαιδαλώδες χρονικό
είναι αφιερωμένο με αγάπη*

Περιεχόμενα

Εισαγωγή της Τζακέτα Χοκς	11
Ενώ κάθομαι σε <i>Τελ</i>	15
Πρόλογος της συγγραφέως	19
1. Partan pour la Syrie	21
2. Ένα διερευνητικό ταξίδι	38
3. Ο Χαμπούρ και ο Τζαχτζάχ	67
4. Η πρώτη περίοδος στο Τσαγκάρ Μπαζάρ	95
5. Fin de Saison	124
6. Τέλος του ταξιδιού	140
7. Η ζωή στο Τσαγκάρ Μπαζάρ	152
8. Τσαγκάρ και Μπρακ	175
9. Η άφιξη του Μακ	204
10. Η πορεία προς τη Ράκα	221
11. Αντίο στο Μπρακ	232
12. Άιν αλ Αρούς	245
Επίλογος	255
Ευρετήριο	257

Έλα, πες μου πώς ζεις:
Εισαγωγή

της Τζακέτα Χοκς

Υπάρχουν βιβλία που κάποιος τα διαβάζει με μόνιμα ένα κρυφό χαμόγελο, που πότε πότε γίνεται ορατό και ενίοτε αντιληπτό και με την ακοή. Το *Έλα, πες μου πώς ζεις* είναι ένα από αυτά και η ανάγνωσή του είναι απόφια απόλαυση.

Στα 1930 μια ευτυχής σύμπτωση έφερε κοντά έναν νεαρό αρχαιολόγο, τον Μαξ Μάλοουαν, και την Άγκαθα Κρίστι, ήδη τότε γνωστή συγγραφέα. Κατά την επίσκεψή της στη Βαγδάτη, η Κρίστι είχε συναντήσει τον Λέοναρντ και την Κάθριν Γούλι κι είχε δεχτεί την πρόσκλησή τους να μείνει μαζί τους στην Ουρ, όπου έκαναν αρχαιολογικές ανασκαφές. Ανέθεσαν στον Μαξ, τον βοηθό τους, να συνοδεύσει την Άγκαθα μέχρι εκεί, δείχνοντάς της στη διαδρομή τα αξιοθέατα. Έτσι όμορφα που έτυχε να συναντηθούν, κατέληξαν να παντρευτούν πριν από το τέλος του χρόνου και με αυτόν τον τρόπο να ξεκινήσει η μακριά και εκπληκτικά δημιουργική τους σχέση.

Η φήμη της δεν εμπόδιζε την Άγκαθα να συμμετέχει στη δουλειά του άντρα της. Από την αρχή συνέβαλλε σημαντικά στις ανασκαφές του Μαξ στη Συρία και στο Ιράκ, υπομένοντας ταλαιπωρίες και βλέποντας την αστεία πλευρά σε όλες τις ατυχίες που αντιμετώπιζε ένας αρχαιολόγος. Αναπόφευκτα οι προσωπικοί της γνώριμοι, που δεν ήξεραν τίποτα για τα μυστήρια των ανασκαφών σε ξένους τόπους, τη ρωτούσαν πώς ήταν αυτή η παράξενη ζωή – κι

έτσι εκείνη αποφάσισε να απαντήσει στις ερωτήσεις τους μ' ένα ανάλαφρο βιβλίο.

Η Άγκαθα άρχισε να γράφει το *Έλα, πες μου πώς ζεις* πριν από τον πόλεμο και, παρόλο που αναγκάστηκε να το βάλει στην άκρη τα τέσσερα χρόνια του πολέμου, κατά τα οποία δούλευε συνδράμοντας τη χώρα της, το έργο αυτό, τόσο ως προς το πνεύμα όσο και ως προς το περιεχόμενο, ανήκει στη δεκαετία του τριάντα.

Ως μια ισορροπημένη, *bien équilibrée** αστή, δε θεωρούσε τις τραγωδίες της ανθρώπινης ύπαρξης πιο σημαντικές από τις κωμωδίες και τις χαρές της. Ούτε και ήταν τότε οι αρχαιολογικές έρευνες στη Μέση Ανατολή φορτωμένες με επιστημονικές και επίμοχθες τεχνικές. Εκείνος ήταν ένας κόσμος όπου ένας άνθρωπος έμπαινε σ' ένα «Πούλμαν» στη Βικτόρια, ένα «λαχανιασμένο, μεγάλο, βιαστικό, γεμάτο κόσμο τρένο, με τη μεγάλη του μηχανή που ξεφυσάει ατμό», ενώ τον αποχαιρετούσαν πλήθος συγγενείς, έπαιρνε από το Καλέ το Οριάν Εξηρές για Κωνσταντινούπολη και μ' αυτόν τον τρόπο έφτανε τελικά στη Συρία, όπου οι Γάλλοι τού παρείχαν ευταξία, καλό φαγητό και γενναιόδωρες άδειες για ανασκαφές. Επιπλέον, ήταν ένας κόσμος όπου η Άγκαθα μπορούσε να αστειεύεται με τους Άραβες, τους Κούρδους, τους Αρμένιους, τους Τούρκους και τους Γιαζίντι, που δούλευαν στις ανασκαφές, το ίδιο ελεύθερα που αστειευόταν με τους σπουδαγμένους της Οξφόρδης, τον άντρα της και τον εαυτό της.

Η συγγραφέας αποκαλεί το βιβλίο της «μεζεδάκι... γεμάτο καθημερινές πράξεις και συμβάντα» κι ένα «επουσιώδες χρονικό». Στην πραγματικότητα, είναι επιδέξια σφικτοπλεγμένα γεγονότα, που σχηματίζουν ένα αδιάρρηκτο υφαντό πέντε διαφορετικών περιόδων στην περιοχή. Αυτές ξεκίνησαν στα τέλη του 1934 με μια έρευνα στα υψώματα της αρχαίας πόλης, ή *τελ*, που στολίζουν τις όχθες του Χαμπούρ, στη βόρεια Συρία – με στόχο να επιλεγεί το πιο πολλά υποσχόμενο για ανασκαφή.

* Καλοαναθρεμμένη. (Σ.τ.Μ.)

Ο Μαξ φανέρωσε τη λογική κρίση του επιλέγοντας τους τεχνητούς λοφίσκους Τσαγκάρ Μπαζάρ και Τελ Μπρακ από τους πενήντα που εξετάζονται στο *Έλα, πες μου πώς ζεις*, μια και αυτοί οι δύο, αφού ανασκάφτηκαν κατά τις τέσσερις επόμενες περιόδους, εμπλούτισαν πολύ τις γνώσεις μας για τους πρώιμους πολιτισμούς της Μεσοποταμίας. Η Άγκαθα, από τη μεριά της, επέδειξε αξιοσημείωτη πειθαρχία αποφεύγοντας να συμπεριλάβει στο βιβλίο της όλες τις αρχαιολογικές ιδιαιτερότητες, διατηρώντας έτσι την ελαφρόδα και τη συνοχή του.

Κάτω από τις πρωτόγονες συνθήκες, όπου συγκρούονται διάφοροι πολιτισμοί του καιρού και του τόπου εκείνου, «τα καθημερινά συμβάντα και οι δράσεις» είναι αρκούντως εντυπωσιακά για να συνεπάρουν τον αναγνώστη: άνθρωποι και μηχανές ήταν εξίσου ικανοί να προκαλούν προβλήματα, όπως και τα ποντίκια, οι νυχτερίδες, οι αράχνες, οι ψύλλοι και οι ύπουλοι υπαίτιοι της διάρροιας. Όχι μόνο το ένα επεισόδιο μετά το άλλο περιγράφονται με μπρίο, αλλά και από την αφήγηση ξεπηδούν κάποιες εξαιρετικές περιγραφές χαρακτήρων. Αν η Άγκαθα Κρίστι, η συγγραφέας αστυνομικών ιστοριών, μπορούμε να πούμε πως έχει μεγάλη ευχέρεια στην παρουσίαση χαρακτήρων, εδώ, μέσα σε λίγες σελίδες, μας δείχνει πόσο επιδέξια μπορεί να παρουσιάζει πραγματικούς ανθρώπους με τόση ζωντάνια.

Κάτι ενδιαφέρον που η συγγραφέας από σεμνότητα δεν τονίζει ιδιαίτερα είναι ο τόσο ξεχωριστός της ρόλος στην πρακτική δουλειά των ανασκαφών. Αναφέρει σύντομα την προσπάθειά της να εμφανίσει φωτογραφίες χωρίς σκοτεινό θάλαμο και το πώς τιλοφορούσε τα ευρήματα, όμως αυτό δεν είναι αρκετό. Όταν αργότερα στάθηκα τυχερή και πέρασα μια εβδομάδα με τους Μάλοουαν στη Νιμρούντ, κοντά στη Μοσούλη, ξαφνιάστηκα με το πόσα πολλά έκανε πέρα από το να κρατάει την τάξη του σπιτιού και να φροντίζει για το καλό φαγητό. Στην αρχή κάθε ανασκαφικής περιόδου αποσυρόταν στο δικό της δωματίκι για να γράφει, όμως μόλις η πίεση της δουλειάς στην ανασκαφή μεγάλωνε, έκλεινε την πόρ-

τα του επαγγέλματός της και αφιερωνόταν στα αρχαία. Σηκωνόταν νωρίς για να κάνει τις περιηγήσεις με τον Μαξ, ταξινομούσε και έβαζε ετικέτες, και σ' αυτή την περίπτωση απασχολούνταν και με τον προκαταρκτικό καθαρισμό των υπέροχων ελεφαντοστέινων ευρημάτων από το Οχυρό Σαλμανάσαρ. Έχω ζωντανή την εικόνα της να κοιτάζει ένα από αυτά τα ανάγλυφα, με τη βούρτσα της για το ξεσκόνισμα έτοιμη και με το κεφάλι γειρτό να χαμογελάει αινιγματικά στα αποτελέσματα της δουλειάς της.

Αυτή η αξέχαστη στιγμή εντείνει την πεποίθησή μου πως, παρόλο που αφιέρωνε τόσο χρόνο στις ανασκαφές, η Άγκαθα Κρίστι παρέμενε μέσα της αποστασιοποιημένη από την αρχαιολογία. Απολάμβανε τη ζωή του αρχαιολόγου σε μια μακρινή χώρα και χρησιμοποιούσε κατάλληλα τις εμπειρίες της στη δική της δουλειά. Είχε γνώση του αντικειμένου, κι όμως παρέμενε απ' έξω, μια χαρούμενη θεατής.

Αυτή η Άγκαθα μπορούσε να αποκομίσει τεράστια ευχαρίστηση από την άγρια εξοχή της Μεσοποταμίας και από τους ανθρώπους της, όπως φαίνεται σε πολλές σελίδες του *Έλα, πες μου πώς ζεις*. Εκεί, για παράδειγμα, παρουσιάζει το πικ νικ που είχαν η ίδια και ο Μαξ ανάμεσα στα λουλούδια, στο χείλος ενός μικρού ηφαιστείου. «Η γαλήνη που επικρατεί είναι υπέροχη. Ένα μεγάλο κύμα ευτυχίας με συνεπαίρνει και συνειδητοποιώ πόσο πολύ αγαπώ αυτή τη χώρα και πόσο πλήρης και ικανοποιητική είναι η ζωή...» Έτσι στον μικρό της *Επίλογο* κοιτώντας πίσω, πριν από τα χρόνια του πολέμου, για να ανακαλέσει τις καλύτερες αναμνήσεις από το Χαμπούρ, δηλώνει: «Η συγγραφή αυτής της απλής καταγραφής δεν ήταν κάποια δουλειά, αλλά ένα καθήκον αγάπης». Αυτό προφανώς είναι αλήθεια, γιατί ακτινοβολούν φως όλες αυτές οι καθημερινές πράξεις, όσο δύσκολες ή παράδοξες κι αν ήταν. Είναι κάτι που εξηγεί γιατί, όπως είπα και στην αρχή, αυτό το βιβλίο είναι πραγματική απόλαυση να το διαβάσεις.

Τζακέτα Χοκς,
1983

Ενώ κάθομαι σε Τελ
(Τη συγγνώμη μου στον Λούις Κάρολ)

Θα σας πω όλα όσα ξέρω
Αν τεντώσετε τ' αυτιά:
Γνώρισα έναν σοφό νέο
Που σ' ένα Τελ καθότανε ψηλά.
«Ποιος είσαι;» είπα,
«και τι ψάχνεις εδώ, πες!»
Στο μυαλό μου τα λόγια του έπεσαν
Σαν αίματος σταλαγματιές.

Είπε: «Ψάχνω για αρχαία βάζα
Προϊστορικά,
Και κατόπιν τα μετρώω
Και τα βάζω στη σειρά.
Πιάνω ύστερα να γράψω
Όπως κι εσύ, μα πιο πολύ.
Διαψεύδω συναδέλφους
Έτσι που είμαι ευρυμαθής».

Εγώ πάλι σκεφτόμουν:
Αν πλούσιο σκοτώσω
Το πτώμα στην κατάψυξη
Πώς να το παραχώσω;

Έτσι, μην έχοντας απάντηση,
Κι αμήχανη πολύ,
φώναξα: «Έλα, πες μου πώς ζεις;
Πού, πώς, πότε, γιατί;»

Έξιπνα μου γλυκαπάντησε:
«Σ' το λέω στα σοβαρά
Το πέντε χιλιάδες προ Χριστού
Είν' η πιο καλή χρονιά.
Το τώρα σαν περιφρονείς
Και έχεις και την κλίση,
Έλα να σκάψουμε μαζί
Ποτέ να μη γυρίσεις».

Όμως, εγώ λογάριαζα πώς να ρίξω
Στο τσάι αρσενικό,
Και δεν μπορούσα να σκεφτώ
Καθόλου το παρελθόν.
Κοιτώντας τον στο πρόσωπο
Ξεφύσηξα γλυκά.
«Έλα, πες μου πώς ζεις;
Και ποια έχεις δουλειά;»

Μου είπε: «Ψάχνω οτιδήποτε
Ξέμεινε απ' τους ανθρώπους,
Φωτογραφίες τα τραβώ
Και φτιάχνω καταλόγους.
Δεν τα πουλώ για χρήματα
Μα γράφω Ιστορία,
Τα στέλνω στην πατρίδα μας
Να μπουίνε στα μουσεία.

Ξεθάβω κάτι φυλαχτά
Κι αγαλματάκια σέξι,
Γιατί στους παλαιούς καιρούς
Η γύμνια ήτανε έξη!
Κι έτσι διασκεδάζοντας
Κι όχι ζητώντας πλούτη
Οι αρχαιολόγοι ζουν πολύ
Με τη δουλειά ετούτη».

Τότε τον άκουσα γιατί
Είχα πια καταλήξει
Το πτώμα που περίσσευε
Σε άρμη να βουτήξει.
Του είπα: «Ευχαριστώ πολύ
Που με τόση λογιότητα μιλάς,
Και θέλω σε μια ανασκαφή
Και μένα να με πας...»

Και τώρα σαν τα χέρια μου
Βουτάω σε οξύ,
Ή σπάω κάνα πιατικό
Από την ταραχή,
Σαν αντικρίσω ποταμό
Και φωνή μακρινή αντηχήσει,
Θυμάμαι πάραυτα
Τον νέο που είχα γνωρίσει.

Που είχε πρόσωπο γλυκό, φωνή καλλιεργημένη,
Που η σκέψη του στο παρελθόν ήτανε κολλημένη,
Που οι τσέπες του ξεχειλίζουν από σπασμένα αγγεία,
Και λόγους έβγαζε πολλούς για την αρχαιολογία,

Που λέξεις έλεγε άγνωστες μακριές σαν μακαρόνια,
Και έλαμπαν τα μάτια του σαν γιορτινά λαμπιόνια,
Σαν κοίταζε το έδαφος που έσκαβε για χρόνια,
Που με πειθώ μού έλεγε
Όσα έπρεπε να μάθω
Και πως μαζί του έπρεπε
Να πάω για να σκάψω
 Να σκάψω σ' ένα Τελ!

Πρόλογος της συγγραφέως

Αυτό το βιβλίο είναι μια απάντηση. Μια απάντηση σε μια ερώτηση που μου γίνεται πολύ συχνά.

«Όστε κάνετε ανασκαφές στη Συρία, σωστά; Για πείτε μας γι' αυτό. Πώς ζούσατε; Μένετε σε σκηνή;» κ.λπ., κ.λπ.

Μάλλον οι περισσότεροι άνθρωποι δε θέλουν να μάθουν. Είναι απλώς μια ευκαιρία για να πιάσουν την κουβέντα. Όμως υπάρχουν, τότε τότε, και ένας δύο άνθρωποι που ενδιαφέρονται πραγματικά. Κι αυτή είναι επίσης η ερώτηση που κάνει η αρχαιολογία στο παρελθόν: Έλα, πες μου πώς ζούσες;

Και με τις αξίνες, τα φτυάρια και τα ζεμπίλια βρίσκουμε την απάντηση.

«Αυτά ήταν τα τσουκάλια μας». «Σ' αυτή τη μεγάλη αποθήκη φυλούσαμε τα σιτηρά μας». «Με αυτές τις κοκάλινες βελόνες ράβαμε τα ρούχα μας». «Αυτά ήταν τα σπίτια μας, ετούτο το μπάνιο μας, εκεί το αποχετευτικό σύστημα!» «Να, εδώ σ' αυτό το αγγείο βρίσκονται τα χρυσά ενώτια από την προίκα της κόρης μου!» «Να σε τούτο το μικρό βαζάκι είναι το μέικ απ μου». «Όλα αυτά τα τσουκάλια είναι τόσο συνηθισμένα. Τα βρίσκεις με τις ντουζίνες. Τα παίρνουμε από τον αγγειοπλάστη, εκεί στη γωνία. Γούλγουορθς είπατε; Έτσι τον αποκαλείτε εσείς στην εποχή σας;»

Πότε τότε εμφανίζεται ένα παλάτι, μερικές φορές κάποιος ναός, πολύ πιο σπάνια κάποιος βασιλικός τάφος. Αυτά τα πράγματα είναι εντυπωσιακά. Εμφανίζονται στους τίτλους των εφημερίδων,

γίνονται θέματα διαλέξεων, παρουσιάζονται στις οθόνες, γίνονται γνωστά σε όλους! Κι όμως πιστεύω πως αυτό που πραγματικά ενδιαφέρει όσους παίρνουν μέρος στις ανασκαφές είναι η καθημερινότητα – η ζωή του αγγαιοπλάστη, του αγρότη, του κατασκευαστή εργαλείων, του ταλαντούχου χαράκτη σφραγίδων με ζώα και φυλαχτών – στην πραγματικότητα του κάθε χειρώνακτα, τεχνίτη και δουλευτή.

Μια τελευταία προειδοποίηση, για να μην υπάρξουν απογοητεύσεις. Αυτό δεν είναι ένα εμβριθές βιβλίο – δε θα σας δώσει επιπλέον πληροφορίες πάνω στην αρχαιολογία, δε θα υπάρχουν πανέμορφες περιγραφές του τοπίου, ούτε μια έκθεση των οικονομικών προβλημάτων, ούτε αναστοχασμοί πάνω στα φυλετικά ζητήματα, ούτε ιστορία.

Στην πραγματικότητα, είναι ένα μεζεδάκι – ένα μικρούλι βιβλίο γεμάτο καθημερινές πράξεις και συμβάντα.

Άγκαθα Κρίστι Μάλοουαν

Partant pour la Syrie*

Σε λίγες εβδομάδες φεύγουμε για τη Συρία!
 Όταν θες να ψωνίσεις για ένα ζεστό κλίμα το φθινόπωρο ή τον χειμώνα, έρχεσαι αντιμέτωπος μ' ένα σωρό δυσκολίες. Τα ρούχα του περασμένου καλοκαιριού που με αισιοδοξία ελπίζεις να «κάνουν», δεν «κάνουν» τώρα που έχει φτάσει η ώρα. Κατ' αρχάς είναι (όπως λένε και οι καταθλιπτικές σημειώσεις στους καταλόγους των μεταφορέων επίπλων) «χτυπημένα, γρατζουνισμένα και σημαδεμένα». (Όπως επίσης και συρρικνωμένα, ξεθωριασμένα και παρωχημένα!) Και κατά δεύτερον –αχ, αλίμονο, πρέπει να το παραδεχτείς!– είναι πολύ στενά παντού.

Έτσι, γρήγορα στα μαγαζιά και στα καταστήματα, και:

«Φυσικά, κυρία μου, δε μας ζητάνε τέτοια πράγματα *αυτή* την περίοδο! Έχουμε μερικά πολύ κομψά συνολάκια εδώ – έξτρα λαρτζ, σε πιο σκούρα χρώματα».

Αχ, αυτά τα μισητά έξτρα λαρτζ! Πόσο ταπεινωτικό είναι να είσαι στα έξτρα λαρτζ! Πόσο ακόμη πιο ταπεινωτικό να καταλαβαίνουν με την πρώτη ματιά πως είσαι έξτρα λαρτζ!

(Αν και υπάρχουν καλύτερες μέρες, όταν τυλιγμένη σ' ένα ριχτό, μακρύ παλτό με μεγάλο γούνινο γιακά κάποια πωλήτρια λέει

* Αναχώρηση για τη Συρία. (Σ.τ.Μ.)

χαρωπά: «Μα *σίγουρα*, κυρία μου, μιλάμε *μόνο* για μια γεμάτη σιλουέτα;]

Κοιτώ τα μικρά συνολάκια με τα απρόσμενα κομμάτια γούνας εδώ κι εκεί και τις πλισέ τους φούστες. Εξηγώ θλιμμένα πως αυτό που θέλω είναι κάτι από πλυμένο μετάξι ή βαμβάκι.

«Κυρία μου, μήπως να δοκιμάζατε στο Τμήμα Κρουαζιέρας;»

Η κυρία δοκιμάζει στο Τμήμα Κρουαζιέρας – όμως χωρίς υπερβολικές ελπίδες. Οι κρουαζιέρες είναι ακόμη τυλιγμένες με μια αχλή ρομαντικών φαντασιώσεων. Έχουν πάνω τους κάτι το βουκολικό. Στις κρουαζιέρες πηγαίνουν κορίτσια – κορίτσια που είναι λεπτά και αδύνατα και φορούν ατσαλάκωτα λινά παντελόνια, απίστευτα φαρδιά γύρω από τα πόδια τους και ασφυκτικά κολλητά γύρω από τους γοφούς. Είναι κοπέλες που αθλούνται χαρούμενα φορώντας ολόσωμα σορτς. Είναι κορίτσια που έχουν στη διάθεσή τους σορτς σε δεκαοχτώ διαφορετικά στιλ!

Το γοπτευτικό πλάσμα που εξυπηρετεί στο Τμήμα Κρουαζιέρας δεν είναι καθόλου συμπονετικό: «Α, όχι, κυρία μου, δε βγάζουμε έξτρα λαρτζ. (Μα για όνομα του Θεού! Έξτρα λαρτζ και κρουαζιέρα; Τι το ρομαντικό μπορεί να υπάρξει σ' αυτό;)

Και προσθέτει: «Δε θα ήταν καθόλου *κατάλληλο*, τι λέτε;»

Συμφωνώ θλιμμένα πως δε θα ήταν κατάλληλο.

Υπάρχει ακόμη μία ελπίδα. Υπάρχει το Τμήμα Τροπικάλ.

Το Τμήμα Τροπικάλ απαρτίζεται κυρίως από κάσκες σαφάρι – καφετιές κάσκες, λευκές κάσκες, κάσκες σε ειδικά σχέδια. Λίγο προς την άκρη, μια και είναι κάπως επιπόλαια, βρίσκονται τα διπλά Τεράι καπέλα, που ανθίζουν ροζ, γαλάζια και κίτρινα, σαν μπουμπούκια παράξενων τροπικών λουλουδιών. Υπάρχει επίσης ένα τεράστιο ξύλινο όλογο και μια ποικιλία από παντελόνια ιппασίας.

Όμως –ναι– υπάρχουν κι άλλα πράγματα. Εδώ είναι ο κατάλληλος ρουχισμός για τις συζύγους των θεμελιωτών της Αυτοκρατορίας. Μετάξι σαντούκ! Παλτά και φούστες από σαντούκ σε λιτή γραμμή –όχι κοριτσιίστικες ανοησίες εδώ–, ο όγκος είναι αποδεκτός, καθώς και η ατημελησία! Αναχωρώ για ένα δοκιμαστήριο

μαζί με ρούχα διάφορων στιλ και μεγεθών. Μερικά λεπτά αργότερα έχω μεταμορφωθεί σε *μεμσαχίμπ**!

Έχω αρκετές ενοχές – όμως τις καταπνίγω. Στο κάτω κάτω το ρούχο *είναι* δροσερό, πρακτικό και *χωράω* μέσα του.

Στρέφω την προσοχή μου στο να διαλέξω το σωστό είδος καπέλου. Το σωστό είδος καπέλου, το οποίο είναι κάτι που έχει εκλείψει στις μέρες μας, θα πρέπει να βάλω να μου το φτιάξουν. Αυτό δεν είναι τόσο εύκολο όσο ακούγεται.

Τι θέλω, τι σκοπεύω να έχω, και τι, κατά πάσα πιθανότητα, δε θα πάρω, είναι ένα τσόχινο καπέλο φυσιολογικών διαστάσεων που θα ταιριάζει στο κεφάλι μου. Αυτός ο τύπος καπέλου φοριόταν κάπου είκοσι χρόνια πριν, όταν έβγαζες τον σκύλο βόλτα ή έπαιζες μια παρτίδα γκολφ. Τώρα, δυστυχώς, υπάρχουν μόνο τα Πράγματα που κάποιος ακουμπά στο κεφάλι του –πάνω από το ένα μάτι, το ένα αυτί, ή πάνω στο σβέρκο του–, όπως ορίζει η μόδα της κάθε στιγμής – ή το διπλό Τεράι, που έχει μπορ τουλάχιστον ένα μέτρο απ' άκρη σ' άκρη.

Εξηγώ πως θέλω ένα καπέλο με τεπέ όμοιο με διπλού Τεράι και μπορ κάπου στο ένα τέταρτό του.

«Μα φτιάχνονται πλατιά για να προστατεύουν απόλυτα από τον ήλιο, κυρία μου».

«Ναι, αλλά εκεί όπου πηγαίνω φυσά σχεδόν συνεχώς φοβερός άνεμος κι ένα καπέλο με φαρδύ μπορ δε θα στεκόταν στο κεφάλι κάποιου ούτε λεπτό».

«Θα μπορούσαμε να προσθέσουμε στις κυρίας ένα λαστιχάκι».

«Θέλω ένα καπέλο με μπορ όχι πλατύτερο απ' αυτό του καπέλου που φοράω».

«Φυσικά, κυρία μου, με χαμηλό τεπέ θα έδειχνε αρκετά καλό».

«Όχι χαμηλό τεπέ! Το καπέλο *πρέπει* να παραμένει στο κεφάλι!»

* Η λέξη χρησιμοποιούνταν για να αναφερθούν ή να απευθυνθούν σε λευκές γυναίκες, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της βρετανικής κυριαρχίας στην Ινδία.

Νίκη! Διαλέγουμε το χρώμα – μια από αυτές τις καινούργιες αποχρώσεις με τα χαριτωμένα ονόματα: Χώμα, Σκουριά, Λάσπη, Πεζοδρόμιο, Σκόνη κ.λπ.

Μερικές μικρότερες αγορές – αγορές που ξέρω ενστικτωδώς πως ή είναι άχρηστες ή θα με βάλουν σε μπελάδες. Μια ταξιδιωτική τσάντα με φερμουάρ, για παράδειγμα. Τη ζωή σήμερα κυβερνά και κάνει περίπλοκη το αμείλικτο φερμουάρ. Μπλούζες που κλείνουν με φερμουάρ, φούστες που ανοίγουν με φερμουάρ, κοστούμια του σκι που ανοίγουν και κλείνουν με φερμουάρ παντού. «Φορεματάκια» έχουν απολύτως άχρηστα φερμουάρ πάνω τους, έτσι για τη φιγούρα.

Γιατί; Υπάρχει τίποτα πιο εξωφρενικό από ένα φερμουάρ που στρέφεται εναντίον σου; Σε φέρνει σε πολύ πιο δύσκολη θέση από κάθε απλό κουμπί, πιαστράκι, σούστα, αγκράφα ή κόπιτσα.

Τις πρώτες μέρες των φερμουάρ, η μητέρα μου, ενθουσιασμένη απ' αυτόν τον υπέροχο νεωτερισμό, είχε ένα ζευγάρι κορσέδες φτιαγμένους γι' αυτή, που έκλειναν με φερμουάρ από μπροστά. Τα αποτελέσματα δε θα μπορούσαν να είναι πιο δυσάρεστα. Στην αρχή και μόνο το ανέβασμα του φερμουάρ συνοδεύτηκε από απίστευτη αγωνία, αλλά και στη συνέχεια οι κορσέδες αρνήθηκαν πεισματικά να ανοίξουν. Το να τους βγάλει ήταν κυριολεκτικά μια χειρουργική επέμβαση! Και χάρη στην αξιαγάπητη βικτοριανή ευπρέπεία της, φάνηκε πιθανό για λίγο πως η μητέρα μου θα ζούσε φορώντας αυτούς τους κορσέδες σε όλο το υπόλοιπο της ζωής της – κάτι σαν η Μοντέρνα Γυναίκα με τον Σιδηρούν Κορσέ!

Από τότε πάντοτε αντιμετωπίζω τα φερμουάρ με επιφυλακτικότητα. Όμως, απ' ό,τι φαίνεται όλες οι ταξιδιωτικές τσάντες έχουν φερμουάρ.

«Ο παλιός τρόπος κουμπώματος έχει σχεδόν τελείως αντικατασταθεί, κυρία μου», λέει ο πωλητής, ρίχνοντάς μου μια ματιά όλο οίκο. «Βλέπετε, αυτός εδώ είναι τόσο απλός», συνεχίζει κάνοντάς μου επίδειξη. Δεν υπάρχει αμφιβολία για την απλότητά του – όμως, σκέφτομαι: *Ετούτη η τσάντα είναι άδεια.*

«Λοιπόν», λέω αναστενάζοντας, «πρέπει να συμβαδίζουμε με την εποχή μας».

Με κάποιες αμφιβολίες αγοράζω την τσάντα.

Είμαι πια η περήφανη ιδιοκτήτρια μιας ταξιδιωτικής τσάντας με φερμουάρ, ενός ντε πιε μαντό-φούστα, και ενός πιθανόν ικα-νοποιητικού καπέλου.

Έχουν όμως απομείνει πολλά που πρέπει να γίνουν.

Περνώ στο Τμήμα Χαρτικής Ύλης. Αγοράζω αρκετές πένες γραφής και στιλογράφους – η εμπειρία μου λέει πως αν και μια πένα γραφής στην Αγγλία συμπεριφέρεται με άψογο τρόπο, τη στιγμή που βρίσκεται στο περιβάλλον της ερήμου θεωρεί πως έχει το ελεύθερο να απεργήσει και συμπεριφέρεται ανάλογα, είτε πετώντας μελάνι αδιακρίτως πάνω μου, πάνω στα ρούχα μου, στο τετράδιό μου και σε ό,τι της είναι πρόχειρο εκείνη τη στιγμή, ή αλλιώς αρνείται σεμνότυφα να κάνει οτιδήποτε άλλο από το να χαράζει με αόρατες γραμμές την επιφάνεια του χαρτιού. Επίσης, αγόρασα δύο ταπεινά μολύβια. Τα μολύβια, ευτυχώς, δεν είναι κυκλοθυμικά, και παρ' όλη την τάση τους να εξαφανίζονται διακριτικά, πάντοτε έχω ένα φυλαγμένο σε περίπτωση που παρουσιαστεί ανάγκη. Στο κάτω κάτω, τι χρειαζόμαστε έναν αρχιτέκτονα αν όχι για να δανειζόμαστε τα μολύβια του;

Τέσσερα ρολόγια χειρός είναι η επόμενη αγορά μου. Η έρημος δεν είναι καλή με τα ρολόγια. Έπειτα από μερικές εβδομάδες εκεί, το ρολόι του καθενός αρχίζει σταθερά και καθημερινά να χάνει. Λέγεται πως ο χρόνος είναι απλώς ένας τρόπος σκέψης. Έτσι, στην έρημο το ρολόι επιλέγει μεταξύ του να σταματάει οχτώ ή εννιά φορές τη μέρα για ένα εικοσάλεπτο ή να πηγαίνει μπροστά γρήγορα και αδιακρίτως. Μερικές φορές στα μουλωχτά κάνει είτε το ένα είτε το άλλο. Όσπου τελικά σταματάει εντελώς. Έτσι κι εσύ περνάς στο ρολόι χειρός Νο 2, και πάει λέγοντας. Επίσης, πρέπει να αγοράσουν δύο σετ των τεσσάρων και έξι ρολογιών που θα μπουν στην άκρη για τη στιγμή που ο άντρας μου θα μου πει: «Δάνεισέ μου ένα ρολόι να το δώσω στον επιστάτη».

Οι Άραβες επιστάτες μας, παρόλο που είναι εξαιρετοι, έχουν μια κάποια δυσκολία με κάθε είδους χρονομηχανή. Η ανάγνωση της ώρας αποτελεί γι' αυτούς μεγάλη νοητική δοκιμασία. Μπορείς να τους δεις να κρατούν ένα πελώριο στρογγυλό φεγγαρόσχημο ρολόι κυριολεκτικά αναποδογυρισμένο και να το κοιτούν με οδυνηρή αυτοσυγκέντρωση, παίρνοντας τη λάθος απάντηση! Το κούρδισμα αυτών των θησαυρών είναι τόσο δυναμικό και απόλυτο ώστε λίγα ελατήρια αντέχουν μέχρι τέλους την πίεση!

Επομένως, συμβαίνει μέχρι την ολοκλήρωση της ανασκαφικής περιόδου τα ρολόγια του προσωπικού να θυσιάζονται ένα προς ένα. Τα δύο σετ των τεσσάρων και έξι ρολογιών είναι ένας τρόπος να αναβάλουμε την αποφράδα μέρα.

Το πακετάρισμα!

Υπάρχουν αρκετές θεωρητικές σχολές όσον αφορά το πακετάρισμα. Υπάρχουν άνθρωποι που αρχίζουν να πακετάρουν τα πάντα μια εβδομάδα ή και δύο πριν από την αναχώρησή τους. Υπάρχουν άνθρωποι που πετούν δυο πράγματα μέσα σε μια τσάντα μισή ώρα προτού φύγουν. Υπάρχουν οι σχολαστικοί που αχόρταγα χρησιμοποιούν λεπτό χαρτί για να προστατέψουν τα πάντα! Υπάρχουν αυτοί που περιφρονούν το λεπτό χαρτί και απλώς πετούν τα πράγματα μέσα στις βαλίτσες τους κι ελπίζουν για το καλύτερο! Υπάρχουν αυτοί που κυριολεκτικά αφήνουν πίσω τους όλα όσα τους χρειάζονται! Και υπάρχουν κι αυτοί που παίρνουν απίστευτες ποσότητες πραγμάτων τα οποία ποτέ τους δεν πρόκειται να χρειαστούν!

Ένα πράγμα μπορεί να ειπωθεί με σιγουριά για το πακετάρισμα με προορισμό μια αρχαιολογική αποστολή. Αποτελείται κυρίως από *βιβλία*. Ποια βιβλία πρέπει να παρθούν, ποια βιβλία *μπορούν* να παρθούν, ποια βιβλία χωράνε, ποια βιβλία *μπορούν* (και με πόσο πόνο) να αφεθούν πίσω. Είμαι απόλυτα πεπεισμένη πως όλοι οι αρχαιολόγοι πακετάρουν κατά τον ακόλουθο τρόπο: αποφασίζουν ποιος είναι ο μεγαλύτερος αριθμός αποσκευών που ένα

χιλιοσταλαιπωρημένο βαγκονλί θα τους επιτρέψει να πάρουν μαζί τους. Μετά γεμίζουν μέχρι επάνω αυτές τις αποσκευές με βιβλία. Κατόπιν, απρόθυμα, βγάζουν μερικά απ' αυτά και γεμίζουν τον κενό χώρο με πουκάμισα, πιτζάμες, κάλτσες κ.λπ.

Κοιτώντας στο δωμάτιο του Μαξ, έχω την εντύπωση πως κάθε γωνιά είναι γεμάτη βιβλία! Από μια χαραμάδα ανάμεσα στα βιβλία πιάνει το μάτι μου το ανήσυχο πρόσωπο του Μαξ.

«Πιστεύεις», με ρωτάει, «πως θα χωρέσουν όλα;»

Η απάντηση είναι τόσο πρόδηλα αρνητική, που ισοδυναμεί με απόλυτη σκληρότητα το να την πεις.

Στις 4:30 μ.μ. καταφθάνει στο δωμάτιό μου και με ρωτάει με προσδοκία: «Έχεις καθόλου χώρο στις βαλίτσες σου;»

Η μακριά εμπειρία θα έπρεπε να με προειδοποιήσει να απαντήσω αποφασιστικά «όχι», όμως διστάζω και αμέσως η καταδίκη πέφτει βαριά πάνω μου. «Αν μπορούσες να πάρεις μόνο ένα δυο πραγμάτια...»

«Όχι βιβλία!»

Ο Μαξ φαίνεται να ξαφνιάζεται λίγο και λέει: «Μα φυσικά βιβλία – τι άλλο;»

Και προχωρώντας μπροστά αφήνει με δύναμη δύο πελώριους τόμους στο ντε πιες που είναι διπλωμένο αυτάρεσκα πάνω πάνω στη βαλίτσα.

Βγάζω μια κραυγή διαμαρτυρίας, όμως είναι πολύ αργά.

«Ανοησίες», λέει ο Μαξ, «έχει τόσο χώρο!» Και πιέζει το σκέπασμα της βαλίτσας, που αρνείται επίμονα να κλείσει.

«Ούτε καν τώρα δε γέμισε εντελώς», λέει αισιόδοξα ο Μαξ.

Ευτυχώς την ίδια στιγμή τού τραβάει την προσοχή ένα σταμπωτό λινό ρούχο, διπλωμένο μέσα σε μια άλλη βαλίτσα. «Τι είναι αυτό;»

Του απαντώ πως είναι ένα φόρεμα.

«Ενδιαφέρον», λέει ο Μαξ. «Έχει *μοτίβα* της γονιμότητας σε όλο το μπροστινό του μέρος».

Ένα από τα πιο άβολα πράγματα όταν έχεις παντρευτεί αρχαιο-

λόγο είναι η εξειδικευμένη γνώση του πάνω στην προέλευση των πιο αβλαβών στην πρώτη ματιά μοτιβών!

Στις πέντε και μισή, ο Μαξ σχολιάζει αδιάφορα πως θα ήταν καλύτερα να βγει για να αγοράσει μερικά πουκάμισα, κάλτσες και τα σχετικά. Επιστρέφει τρία τέταρτα αργότερα, αγανακτισμένος γιατί τα μαγαζιά έκλεισαν όλα στις έξι. Όταν του λέω ότι αυτό κάνουν πάντοτε, εκείνος μου απαντά πως είναι η πρώτη φορά που το παρατηρεί.

Τώρα, λέει, δεν έχει τίποτε άλλο να κάνει παρά να «ξεκαθαρίσει τα χαρτιά του».

Στις 11:00 μ.μ. αποσύρομαι για ύπνο αφήνοντας τον Μαξ στο γραφείο του (που ποτέ δεν είναι τακτοποιημένο ή ξεσκονισμένο, ακόμη και με τον φόβο των πιο αυστηρών ποινών), χωμένο μέχρι τον λαιμό μέσα σε γράμματα, λογαριασμούς, σχέδια πιθαριών, αμέτρητα θραύσματα αγγείων και διάφορα σπιρτόκουτα, που κανένα τους δεν περιέχει σπίρτα, αλλά παράξενες χάντρες μεγάλης παλαιότητας.

Στις 4:00 π.μ. μπαίνει αποκαμωμένος στην κρεβατοκάμαρα, μ' ένα φλιτζάνι τσάι στο χέρι, για να μου ανακοινώσει πως επιτέλους ανακάλυψε εκείνο το τόσο ενδιαφέρον άρθρο για τα ευρήματα στην Ανατολία, που είχε χάσει τον περασμένο Ιούλιο. Προσθέτει ότι ελπίζει πως δε με ξύπνησε.

Του λέω πως φυσικά και με ξύπνησε και πως το καλύτερο που έχει να κάνει είναι να μου φέρει κι εμένα ένα φλιτζάνι τσάι!

Επιστρέφοντας με το τσάι, ο Μαξ μού λέει πως βρήκε επίσης ένα σωρό λογαριασμούς που ήταν σίγουρος ότι είχε πληρώσει. Αυτή την εμπειρία την έχω ζήσει κι εγώ. Συμφωνούμε πως είναι δυσάρεστη.

Στις 9:00 π.μ. με φωνάζει να καθίσω πάνω στις ξέχειλες βαλίτσες του, λόγω του βάρους μου.

«Αν δεν μπορέσεις *κι εσύ* να τις κάνεις να κλείσουν», μου λέει απερίφραστα, «κανείς δεν μπορεί!»

Ο υπεράνθρωπος άθλος επιτέλους επιτελείται με τη βοήθεια όλου μου του βάρους, κι επιστρέφω να αντιμετωπίσω τη δική μου

νέμεση, που είναι, όπως μου είχε πει το προφητικό όραμα πως θα συνέβαινε, η τσάντα με το φερμουάρ. Άδεια, στο μαγαζί του κυρίου Γκουτς, είχε φανεί απλή, ελκυστική και λειτουργική. Πόσο χαρούμενα έτρεχε τότε το φερμουάρ πάνω κάτω! Τώρα που η τσάντα είναι γεμάτη μέχρι επάνω, το κλείσιμό της είναι ένα θαύμα υπεράνθρωπης προσαρμογής. Οι δύο άκρες ενώνονται με μαθηματική ακρίβεια και μετά, καθώς το φερμουάρ ταξιδεύει αργά προς τα επάνω, ξεκινούν οι επιπλοκές, εξαιτίας της γωνίας μιας θήκης εισόδων μπάνιου. Όταν τελικά κλείνει, ορκίζομαι να μην την ξανανοίξω μέχρι να φτάσω στη Συρία!

Τώρα που το ξανασκέφτομαι, όμως, βλέπω ότι αυτό είναι αδύνατον. Τι θα γίνει με τη θήκη που προανέφερα; Θα ταξιδεύω για πέντε μέρες άπλυτη; Ετούτη τη στιγμή ακόμη κι *αυτό* φαίνεται προτιμότερο από το να ανοίξω την τσάντα με το φερμουάρ!

Ναι, έχει έρθει πια η στιγμή και πραγματικά ξεκινούμε το ταξίδι μας. Ένα σωρό σημαντικά πράγματα έχουν απομείνει ατακτοποιημένα: αυτοί που αναλαμβάνουν την μπουγάδα μας, ως συνήθως, μας άφησαν στα κρύα του λουτρού· το καθαριστήριο, που ήταν ευθύνη του Μαξ, δεν κράτησε την υπόσχεσή του – όμως τι σημασία έχουν όλα αυτά; Εμείς φεύγουμε!

Μόλις για μια στιγμή ή δύο φαίνεται ότι δεν πάμε πουθενά! Οι βαλίτσες του Μαξ, παρόλο που ξεγελούν το μάτι, είναι υπεράνω των δυνατοτήτων του ταξιτζή να τις σηκώσει. Αυτός κι ο Μαξ παλεύουν μαζί τους και τελικά, με τη βοήθεια κάποιου περαστικού, τοποθετούνται πάνω στο ταξί.

Πηγαίνουμε προς τον σιδηροδρομικό σταθμό της Βικτόρια.

Αγαπητή Βικτόρια –πύλη για τον κόσμο πέρα από την Αγγλία–, πόσο αγαπώ την ευρωπαϊκή σου αποβάθρα. Και πόσο αγαπώ τα τρένα, γενικά, να μυρίζω εκστασιασμένα την οσμή θείου – τόσο διαφορετική από τη λεπτή, υπεροπτική, αμυδρά λιπαρή μυρωδιά του πλοίου, που πάντοτε θλίβει το πνεύμα μου με την προφητεία

των γεμάτων ναυτίες ημερών που πρόκειται να έρθουν. Όμως, ένα τρένο –ένα λαχανιασμένο, μεγάλο, βιαστικό, γεμάτο κόσμο τρένο, με τη μεγάλη του μηχανή να ξεφυσάει ατμό και να στέλνει ψηλά σύννεφα καπνού, σαν να λέει ανυπόμονα: «Πρέπει να φύγω, πρέπει να φύγω, *πρέπει να φύγω*»– είναι ένας φίλος! Μοιράζεται τη διάθεσή σου, μια κι εσύ επίσης λες: «Τώρα φεύγω, φεύγω, φεύγω, *φεύγω*...»

Κοντά στην πόρτα της κλινάμαξάς μας φίλοι περιμένουν να μας δουν να αναχωρούμε. Γίνονται οι συνηθισμένες ανόητες συζητήσεις. Πασίγνωστες τελευταίες λέξεις ξεχύνονται από τα χείλη μου – οδηγίες για σκυλιά, για παιδιά, για γράμματα που πρέπει να προωθηθούν, για αποστολή βιβλίων, για ξεχασμένα αντικείμενα «και νομίζω πως θα το βρεις πάνω στο πιάνο, όμως *ίσως* να είναι στο ράφι του μπάνιου». Όλα τα πράγματα που έχουν ειπωθεί πιο πριν και δε χρειάζεται επ' ουδενί να επαναληφθούν!

Ο Μαξ είναι περικυκλωμένος από τους δικούς του συγγενείς, εγώ από τους δικούς μου.

Η αδελφή μου λέει με δάκρυα στα μάτια πως έχει ένα προαίσθημα ότι δε θα με δει ποτέ ξανά. Δεν εντυπωσιάζομαι και πολύ, γιατί το ίδιο νιώθει κάθε φορά που πηγαίνω στην Ανατολή. Και τι πρέπει να κάνει, με ρωτάει, αν η Ρόζαλιντ πάθει σκωληκοειδίτιδα; Δε φαίνεται να υπάρχει κανένας λόγος η δεκατετράχρονη κόρη μου να πάθει σκωληκοειδίτιδα, και το μόνο που μου έρχεται στο μυαλό να απαντήσω είναι: «Μην την εγχειρίσεις εσύ, με τα χέρια σου!» Γιατί η αδελφή μου φημίζεται για τις βιαστικές της κινήσεις με τα ψαλίδια της, που επιτίθενται αδιακρίτως στους πυώδεις καλόγερους, στα μαλλιά και τα υφάσματα – συνήθως, πρέπει να παραδεχτώ, με μεγάλη επιτυχία.

Ο Μαξ κι εγώ ανταλλάσσουμε συγγενείς και η αγαπημένη μου πεθερά με παροτρύνει να προσέχω πολύ τον εαυτό μου, υπονοώντας πως τραβώ θαρραλέα για έναν μεγάλο προσωπικό κίνδυνο.

Οι σφυρίχτρες σφυρίζουν κι εγώ ανταλλάσσω μερικές τελευταίες κουβέντες με τη φίλη και γραμματέα μου. Θα ολοκληρώσει

όλα όσα έχουν μείνει στη μέση, και θα κατασδιάσει όπως πρέπει τους υπεύθυνους για την μπουγάδα και το καθαριστήριο και θα δώσει μια καλή συστατική επιστολή στη μαγείρισσα και θα μου στείλει όλα αυτά τα βιβλία που δεν κατάφερα να πακετάρω και θα φέρει πίσω την ομπρέλα μου από τη Σκότλαντ Γιארντ και θα γράψει αναλόγως στον εφημέριο που έχει ανακαλύψει σαράντα τρία γραμματικά λάθη στο τελευταίο μου βιβλίο και θα ελέγξει τον κατάλογο με τους σπόρους που πρέπει να φυτευτούν στον κήπο και θα διαγράψει τα κολοκυθάκια και τα παστινάκια; Ναι, θα τα κάνει όλα αυτά και αν συμβεί κάτι τρομερό στο σπίτι ή στον λογοτεχνικό κόσμο, θα μου τηλεγραφήσει. Δεν πειράζει, λέω. Της δίνω τη δικαιοδοσία να κάνει οτιδήποτε της αρέσει. Εκείνη φαίνεται μάλλον ανήσυχη και λέει πως θα είναι όσο το δυνατόν πιο προσεκτική. Κι άλλο σφύριγμα! Αποχαιρετώ την αδελφή μου και της λέω με πάθος πως κι εγώ νιώθω ότι δε θα τη δω ποτέ ξανά και πως ίσως η Ρόζαλιντ τελικά *πάθει* σκληροκοιτίδα. Ανοησίες, λέει η αδελφή μου· γιατί να πάθει κάτι τέτοιο; Ανεβαίνουμε στην κλινάμαξά μας, το τρένο μουγκρίζει και τσουλάει – κι εμείς έχουμε ΞΕΚΙΝΗΣΕΙ.

Για κάπου σαράντα πέντε δευτερόλεπτα νιώθω φριχτά και μετά, καθώς αφήνουμε πίσω μας τον σιδηροδρομικό σταθμό της Βικτόρια, αγαλλίαση με συνεπαίρνει για άλλη μια φορά. Έχουμε ξεκινήσει το υπέροχο, συναρπαστικό ταξίδι μας στη Συρία.

Υπάρχει κάτι το μεγαλοπρεπές και επηρμένο σε μια κλινάμαξα, παρόλο που είναι λιγότερο άνετη από μια γωνία ενός συνηθισμένου βαγονιού της πρώτης θέσης. Πάντοτε πάμε με την κλινάμαξα μόνο και μόνο εξαιτίας των αποσκευών του Μαξ, που ένα απλό βαγόνι δεν μπορεί ν' ανεχτεί. Έχοντας δηλώσει μια φορά απώλεια αποσκευών, ο Μαξ δεν παίρνει κανένα ρίσκο για τα πολύτιμα βιβλία του.

Φτάνουμε στο Ντόβερ για να βρούμε τη θάλασσα μετρίως ήρεμη. Όπως και να 'χει, εγώ αποσύρομαι στο Σαλόνι για τις Κυρίες, όπου κάθομαι συλλογισμένη, με την απαισιοδοξία που γεννά μέ-

σα μου η κίνηση των κυμάτων. Όμως, σύντομα φτάνουμε στο Καλέ και ο Γάλλος καμαρότος μου παρουσιάζει έναν μεγαλόσωμο άντρα με ναυτική μπλούζα για να πάρει τις αποσκευές μου. «Μαντάμ, θα τα βρείτε στο τελωνείο», μου λέει.

«Ποιο είναι το νούμερό του;» ρωτώ. Ο καμαρότος αμέσως με κοιτάζει επιτιμητικά.

«Madame! Mais c'est le charpentier du bateau!»*

Αμέσως μαζεύομαι ντροπιασμένη, για να συλλογιστώ μερικά λεπτά αργότερα πως στην πραγματικότητα αυτή δεν είναι απάντηση. Το ότι είναι ο charpentier du bateau τον κάνει πιο εύκολα αναγνωρίσιμο ανάμεσα σε εκατοντάδες άλλους ναυτικούς που θα φωνάζουν «Quatrevingt treize»** κ.λπ.; Η σιωπή του δε θα είναι αρκετή για να τον αντιληφθώ. Επιπλέον, το ότι είναι ο charpentier du bateau τού επιτρέπει να βρει στα σίγουρα μια μεσόκοπη Αγγλίδα σ' ένα πλήθος μεσόκοπων Αγγλίδων;

Ετούτη τη στιγμή του συλλογισμού μου έρχεται κοντά μου ο Μαξ και μου λέει πως βρήκε έναν αχθοφόρο για τις αποσκευές μας. Του εξηγώ πως ο charpentier du bateau έχει πάρει τις δικές μου κι εκείνος με ρωτάει γιατί τον άφησα. Όλες οι αποσκευές πρέπει να πάνε μαζί. Συμφωνώ, όμως δικαιολογούμαι πως η κρίση μου πάντοτε αδυνατίζει όταν διασχίζω τη θάλασσα. Ο Μαξ λέει: «Α, καλά, θα τα πάρουμε όλα μαζί από το τελωνείο». Και προχωράμε προς αυτή την κόλαση αχθοφόρων που φωνάζουν και στην αναπόφευκτη συνάντησή μας με τον μόνο τύπο πραγματικά δυσάρεστης Γαλλίδας που υπάρχει – την κυρία στο τελωνείο· ένα πλάσμα χωρίς καμία χάρη, καθόλου chic, χωρίς καμία θελκτικότητα. Σπρώχνει, αγριοκοιτάζει, λέει «Pas de cigarettes?»*** με δυσπιστία και τελικά, με ένα απρόθυμο γρύλισμα, γράφει βιαστικά με κιμωλία τα μυστικά ιερογλυφικά της πάνω στις αποσκευές μας κι

* Κυρία μου, μα αυτός είναι ο ξυλουργός του πλοίου. (Σ.τ.Μ.)

** Ενεήντα τρία δεκατρία. (Σ.τ.Μ.)

*** Χωρίς τσιγάρα; (Σ.τ.Μ.)

εμείς περνάμε την μπάρα και βγαίνουμε στην αποβάθρα, προς το Σίμπλον Οριάν Εξπρές και το ταξίδι μας κατά μήκος της Ευρώπης.

Πριν από πολλά πολλά χρόνια, όποτε πήγαινα στη Ριβιέρα ή στο Παρίσι με συνάρπαζε η εικόνα του Οριάν Εξπρές στο Καλέ και λαχταρούσα να ταξιδέψω μαζί του. Τώρα έχει γίνει ένας παλιός, αγαπητός φίλος, όμως ο ενθουσιασμός δεν έχει ποτέ καταλαγιάσει εντελώς. Θα ταξιδέψω μ' αυτό το τρένο! Βρίσκομαι αληθινά μέσα στο μπλε βαγόνι με τον λιτό θρύλο γραμμένο απ' έξω: «ΚΑΛΕ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ». Αναμφίβολα είναι το αγαπημένο μου τρένο. Μου αρέσει ο ρυθμός του που αρχίζει μ' ένα *Allegro con furore*, τινάζοντας, ταρακουνώντας και πετώντας τον κάθε επιβάτη από τη μια πλευρά στην άλλη μες στην τρελή βιασύνη του ν' αφήσει το Καλέ και τη Δύση, και σταδιακά επιβραδύνει σ' ένα *rallentando* καθώς κινείται προς τ' ανατολικά, μέχρι που γίνεται οριστικά πια *legato*.

Νωρίς το πρωί της επόμενης μέρας σηκώνω τα σκίαστρα και παρακολουθώ τις αμυδρές φιγούρες των βουνών στην Ελβετία, μετά την κάθοδο προς τις κοιλάδες της Ιταλίας, περνώντας δίπλα από τη Στρέζα και τη γαλανή της λίμνη. Μετά, αργότερα, μπαίνουμε στον κομψό σιδηροδρομικό σταθμό που είναι το μόνο που βλέπουμε από τη Βενετία, και βγαίνουμε ξανά κινούμενοι παραλιακά για την Τεργέστη και από εκεί για τη Γιουγκοσλαβία. Ο ρυθμός γίνεται όλο και πιο αργός, οι στάσεις είναι μεγαλύτερες, τα ρολόγια των σταθμών επιδεικνύουν αλληλοσυγκρουόμενες ώρες. Τα αρχικά Η.Ε.Ο. αντικαθίστανται από τα C.E. Τα ονόματα των σταθμών είναι γραμμένα με συναρπαστικά και αδιανόητα σχεδιασμένα γράμματα. Οι μηχανές είναι χοντρές κι αποπνέουν άνεση, και ξερνούν έναν ιδιαίτερα μαύρο και σατανικό καπνό. Οι λογαριασμοί στις τραπεζαρίες δίνονται σε περίπλοκες νομισματικές μονάδες κι εμφανίζονται μπουκάλια με παράξενο μεταλλικό νερό. Ένας μικρόσωμος Γάλλος που κάθετα απέναντί μας στο τραπέζι μελετάει τον λογαριασμό του σιωπηλός για μερικά λεπτά και μετά σηκώνει το κεφάλι του και κοιτάζει τον Μαξ στα μάτια. Η φωνή

του, φορτισμένη από συναίσθημα, υψώνεται παραπονεμένα: «Le change des Wagons Lits, c'est incroyable!»*. Στην άλλη άκρη του διαδρόμου ένας μελαχρινός άντρας με γαμψή μύτη απαιτεί να του πουν τον λογαριασμό σε α) φράγκα, β) λίρες, γ) δηνάρια, δ) τουρκικές λίρες, ε) δολάρια. Όταν ο χιλιοσταλαιπωρημένος υπεύθυνος του εστιατορίου καταφέρνει να τον ικανοποιήσει, ο ταξιδιδώτης λογαριάζει σιωπηλά και, όντας προφανώς κάποια ιδιοφυΐα στα οικονομικά, πληρώνει με το συνάλλαγμα που είναι πιο συμφέρον στην τσέπη του. Με αυτή τη μέθοδο, μας εξηγεί, έχει κερδίσει ένα πεντάπεννο σε αγγλικά χρήματα!

Το πρωί εμφανίζονται στο τρένο Τούρκοι τελωνειακοί υπάλληλοι. Το ενδιαφέρον τους τραβούν οι αποσκευές μας, με τις οποίες ασχολούνται με το πάσο τους. Γιατί, με ρωτούν, έχω τόσα ζευγάρια παπούτσια; Είναι υπερβολικά πολλά. Όμως, τους απαντώ, δεν έχω τσιγάρα, γιατί δεν καπνίζω, οπότε γιατί όχι μερικά παπούτσια επιπλέον; Ο douanier** δέχεται την εξήγησή μου. Του φαίνεται λογική. Τι, με ρωτάει, είναι αυτή η σκόνη μέσα σε τούτο το κουτάκι;

Σκόνη για τα παράσιτα, του λέω, όμως ανακαλύπτω πως δε γίνομαι κατανοητή. Σμίγει τα φρύδια του και με κοιτάζει καχύποπτα. Ολοφάνερα υποψιάζεται πως μεταφέρω κρυφά ναρκωτικά. Δεν είναι σκόνη για τα δόντια, μου λέει επικριτικά, ούτε για το πρόσωπό· για τι είναι, λοιπόν; Αρχίζω μια ζωηρή παντομίμα. Ξύνομαι έντονα, πιάνω τον παρείσακτο. Πασπαλίζω με τη σκόνη. Αχ, όλα γίνονται κατανοητά! Ρίχνει πίσω το κεφάλι του και γελάει τρανταχτά, επαναλαμβάνοντας μια τουρκική λέξη. Είναι γι' *αυτά* η σκόνη! Επαναλαμβάνει το αστείο σ' έναν συνάδελφό του. Σκασμένοι στα γέλια πηγαίνουν παρακάτω. Τώρα εμφανίζεται ο υπεύθυνος της κλινάμασας για να μας συμβουλέψει. Θα επιστρέψουν με τα διαβατήριά μας και θα απαιτήσουν να μάθουν πόσα χρήματα έχουμε. «Effec-

* Το συνάλλαγμα στα βαγκονλί είναι απίστευτο. (Σ.τ.Μ.)

** Ο τελωνειακός. (Σ.τ.Μ.)

tif, vous comprenez?»*. Λατρεύω τη λέξη effectif – περιγράφει με τόση ακρίβεια τα μετρητά. «Θα έχετε ακριβώς τόσα effectif!» συνεχίζει ο υπεύθυνος. Μας λέει ένα ποσό. Ο Μαξ αντιλέγει πως έχουμε περισσότερα. «Δεν έχει σημασία. Το να το πείτε θα σας φέρει σε δύσκολη θέση. Θα πείτε πως έχετε πιστωτική επιστολή ή ταξιδιωτικές επιταγές, αλλά από effectif μόνο τόσα». Και συνεχίζει εξηγώντας μας: «Δεν τους νοιάζει, καταλαβαίνετε, πόσα έχετε, αλλά η απάντηση πρέπει να είναι en règle**. Εσείς θα πείτε – τόσα».

Την ίδια στιγμή εμφανίζεται ο κύριος που έχει αναλάβει να κάψει τις οικονομικές ερωτήσεις. Σημειώνει την απάντησή μας πριν προλάβουμε καν να την πούμε. Όλα είναι en règle. Και τώρα φτάνουμε στην Κωνσταντινούπολη, φιδογουρίζοντας ανάμεσα από παράξενα ξύλινα σπίτια με πέτρινες σκεπές, βλέποντας πότε πότε βαριούς πέτρινους προμαχώνες και τη θάλασσα στα δεξιά μας.

Τι τρελή πόλη είναι αυτή η Κωνσταντινούπολη – αφού, όταν βρίσκεσαι εκεί, ποτέ δεν μπορείς να τη δεις. Μόνο όταν έχεις αφήσει την ευρωπαϊκή της πλευρά και διασχίζεις τον Βόσπορο προς τα μικρασιατικά παράλια το καταφέρνεις. Πολύ όμορφο είναι ετούτο το πρωινό – ένα διαυγές, λαμπερό χλωμό πρωινό, δίχως διόλου ομίχλη και με τα τζαμιά με τους μιναρέδες τους να στέκονται κατάντικρυ στον ουρανό.

«Η Αγία Σοφία είναι πολύ κομψή», λέει ο Γάλλος κύριος.

Όλοι συμφωνούν, με μόνη εξαίρεση τον λυπημένο μου εαυτό. Εγώ, δυστυχώς, ποτέ δεν έχω θαυμάσει την Αγία Σοφία! Ένα ατυχές κενό στο γούστο μου. Όμως, υπάρχει. Πάντοτε μου φαινόταν πως είχε στα σίγουρα λάθος μέγεθος. Ντροπιασμένη από τις διεστραμμένες μου ιδέες, δε βγάζω άχνα.

Τώρα βρισκόμαστε μέσα στο τρένο που περίμενε στο Χαϊντάρ Πασά και, όταν επιτέλους το τρένο ξεκινάει, παίρνουμε πρωινό – ένα πρωινό που, τέτοια ώρα πια, το καταβροχθίζουμε! Μετά ακο-

* Στο χέρι, καταλαβαίνετε; (Σ.τ.Μ.)

** Η νόμιμη. (Σ.τ.Μ.)

λουθεί ένα υπέροχο πρωινό ταξίδι κατά μήκος της κυματιστής ακτής της θάλασσας του Μαρμαρά, με τα σκόρπια εδώ κι εκεί νησάκια να φαίνονται ακνά και πανέμορφα. Σκέφτομαι για εκατοστή φορά πόσο θα μου άρεσε να κατείχα ένα απ' αυτά τα νησιά. Τι παράξενη είναι η επιθυμία να σου ανήκει ένα νησί! Αργά ή γρήγορα γεννιέται στην καρδιά όλων των ανθρώπων. Στο μυαλό κάποιου συμβολίζει την ελευθερία, την απομόνωση, την απαλλαγή από κάθε έγνοια. Κι όμως, υποθέτω, πως στην πραγματικότητα δε θα σήμαινε ελευθερία αλλά σκλαβιά. Κάποιοι που θα ζούσε σε νησί μάλλον θα εξαρτιόταν απολύτως από την ηπειρωτική χώρα. Θα έπρεπε συνεχώς να γράφει μακριές παραγγελίες διάφορων ειδών προς τα μπακάλικά, να κανονίζει πώς θα προμηθεύεται κρέας και ψωμί, να κάνει όλες τις δουλειές του σπιτιού μόνος του, καθώς λίγοι υπηρέτες θα ενδιαφέρονταν να ζήσουν σε κάποιο νησί, μακριά από φίλους ή κινηματογράφους, χωρίς ούτε ένα λεωφορείο να τους φέρνει σε επαφή με τους δικούς τους ανθρώπους. Πάντα φανταζόμουν ότι ένα νησί στις νότιες θάλασσες θα ήταν διαφορετικό! Εκεί θα μπορούσε κάποιος να κάθεται τεμπέλικα και να τρώει τα καλύτερα φρούτα, χωρίς να χρειάζεται πιάτα, μαχαίρια, πιρούνια, πλυσίματα, ή να αντιμετωπίσει το πρόβλημα ενός λιγδιασμένου νεροχύτη. Όμως, οι μόνοι κάτοικοι των νοτίων θαλασσών που έχω δει να τρώνε, κατανάλωναν πιστέλες με καυτή σούπα χοιρινό γεμάτη λίγδα, ακουμπισμένες πάνω σ' ένα λερό τραπεζομάντιλο.

Όχι, ένα νησί είναι, και θα πρέπει να είναι, ένα ονειρικό νησί! Σ' αυτό το νησί δε θα υπάρχουν σκουπίσμα, ξεσκόνισμα, στρώσιμο των κρεβατιών, πλούσιμο ρούχων και πιάτων, λίγδα, προβλήματα με το φαγητό, λίστες με ψώνια, αλλαγή στο φιτίλι της λάμπας, ξεφλούδισμα πατατών, σκουπιδοτενεκέδες. Στο ονειρικό νησί υπάρχει λευκή άμμος και γαλάζια θάλασσα – κι ένα νεραϊδένιο σπίτι, ίσως, βαλμένο ανάμεσα στην ανατολή του ήλιου και στο ηλιοβασίλεμα: η μηλιά, το κελάηδισμα και το χρυσάφι...

Σ' αυτό το σημείο των σκέψεών μου, ο Μαξ με ρωτάει τι συλλογίζομαι. Του λέω απλώς: «Τον Παράδεισο!»

Ο Μαξ μού απαντάει: «Α, περίμενε μέχρι να δεις την κοιλάδα του Τζαχτζάχ».

Τον ρωτώ αν είναι πολύ όμορφη και ο Μαξ μού λέει πως δεν έχει ιδέα, όμως είναι ένα αξιοσημείωτα ενδιαφέρον μέρος του κόσμου και κανείς δεν ξέρει πραγματικά κάτι γι' αυτό!

Το τρένο ακολουθεί την ανοδική του πορεία σ' ένα φαράγγι κι εμείς αφήνουμε τη θάλασσα πίσω μας.

Το επόμενο πρωινό φτάνουμε στις Κιλικιανές Πύλες, και κοιτάμε από ψηλά μία από τις πιο όμορφες τοποθεσίες που ξέρω. Είναι σαν να στέκεσαι στην άκρη του κόσμου και να κοιτάξεις κάτω τη γη της επαγγελίας, και να νιώθεις όπως θα έπρεπε να είχε νιώσει κι ο Μωυσής. Από εδώ επίσης δεν υπάρχει είσοδος για... Η απαλή, ομιχλώδης μπλε ωραιότητα είναι ένας τόπος όπου δε θα φτάσουμε ποτέ: οι πραγματικές πόλεις και τα χωριά, όταν μπορούμε εκεί, θα είναι απλώς ο συνηθισμένος καθημερινός κόσμος – όχι αυτή η μαγευτική ομορφιά που σε καλεί προς τα κάτω...

Το τρένο σφυρίζει. Ξαναμπαίνουμε στο βαγόνι μας.

Πάμε για το Χαλέπι. Κι από το Χαλέπι στη Βηρυτό, όπου θα μας συναντήσει ο αρχιτέκτονάς μας και όπου τα πράγματα θα πάρουν τον δρόμο τους, για τις προκαταρκτικές μας έρευνες στην περιοχή του Χαμπούρ και του Τζαχτζάχ, που θα οδηγήσουν στην επιλογή κάποιου υψώματος κατάλληλου για ανασκαφή.

Γιατί τούτο, σύμφωνα με την κυρία Μπίτον, είναι η αρχή αυτού που θέλεις να πετύχεις. Πρώτα τσάκωσε τον λαγό σου, λέει η αξιότιμη κυρία.

Έτσι, στη δική μας περίπτωση, πρώτα βρες το ύψωμά σου. Κι αυτό ακριβώς πρόκειται να κάνουμε.

Για τον περισσότερο κόσμο ήταν η Άγκαθα Κρίστι, η θρυλική συγγραφέας των δημοφιλέστερων αστυνομικών ιστοριών. Αλλά τη δεκαετία του '30 έγραψε κάτι διαφορετικό, με αφορμή τα ταξίδια της στο πλευρό του συζύγου της, του καταξιωμένου αρχαιολόγου Μαξ Μάλουσαν, όταν τον συνόδευσε στις ερευνητικές του αποστολές στη Συρία και στο Ιράκ.

Καθώς οι φίλοι της τη ρωτούσαν πώς ήταν αυτή η παράξενη «άλλη ζωή», αποφάσισε να απαντήσει στις ερωτήσεις τους, καταγράφοντας τις περιπέτειές της σε αυτό το αποκαλυπτικό βιβλίο.

Τα απομνημονεύματα της Άγκαθα Κρίστι για το διάστημα που πέρασε σε αυτή τη μαγευτική γωνιά του πλανήτη, ζώντας ανάμεσα σε ανθρώπους που δούλευαν μέσα στην έρημο, εκεί όπου ξεκίνησε η ιστορία του ανθρώπινου πολιτισμού, αποτελούν πραγματική αναγνωστική απόλαυση. Πρόκειται για μια εντυπωσιακή, έντονη και γλαφυρή απεικόνιση της καθημερινής ζωής σε έναν κόσμο που έχει πια χαθεί ανεπιστρεπτί.

2 ΔΙΣΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ ΑΝΤΙΤΥΠΑ

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 24124